

Meer- en hoogbegaafdenbeleid

op

Kbs St. Joseph

Inhoud

INLEIDING	3
1. Kbs St. Joseph en haar visie op begaafde leerlingen.....	4
2. Onderwijsdoelen van het onderwijs op Kbs St Joseph	6
3. Kbs St. Joseph en haar signalering	6
3.1 Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong	6
3.2 Signalering van meer-en hoogbegaafde leerlingen.....	7
3.3 Leerlingen die uitblinken op een specifiek vakgebied	7
4. Kbs St. Joseph en haar onderwijsaanbod aan meer- en hoogbegaafde leerlingen	9
4.1 Onderwijsaanbod binnen de groep	9
4.2 Onderwijsaanbod buiten de groep in de Kweekvijver.....	9
4.3 De Kweekvijver in de praktijk en in de toekomst	10
4.4 Vervroegde doorstroming.....	10
4.5 Onderwijsaanbod buiten Kbs St. Joseph, Expeditie INOS.....	10
5. Kbs St. Joseph en de rol van de leerkracht met begaafde kinderen.....	11
6. Kbs St. Joseph en haar rol naar de ouders van begaafde kinderen	12
Bijlage 1 Doortoetsen	14
Bijlage 2 Kenmerken van (hoog)begaafdheid	15
Bijlage 3 'Alles is meer', kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong	17
Bijlage 4 Traject Expeditie INOS.....	18
Bijlage 5 Model van Talentontwikkeling.....	19
Bijlage 6 Vervroegde doorstroming	20
Bijlage 7 Compacten en verrijken	21
Bijlage 8 Literatuurlijst en relevante websites voor ouders.....	23
Bijlage 9 Leerkuil	25

INLEIDING

Kbs St. Joseph is onderdeel van INOS. Deze stichting staat voor:

INOS wil talenten van leerlingen ontdekken en hen begeleiden in hun groei tot zelfbewuste en verantwoordelijke mensen die in een steeds veranderende wereld willen blijven leren”.

Thuisnabij onderwijs

De meer- en hoogbegaafde leerling leert leren tussen zijn/haar vrienden, klasgenoten, bij de bekende eigen leerkracht. Die herkent en erkent meer- en hoogbegaafdheid en kan (met indien nodig wat hulp) een passend aanbod realiseren. De Plusklas / Kweekvijver is een vorm van Lichte Ondersteuning: afgepaste zorg die op dat moment nodig is om een hulpvraag op te lossen. Op deze manier zorgen we ervoor dat Meer- en Hoogbegaafde leerlingen¹ het onderwijs en zorg krijgen dat bij hen past. Als er zorg ontstaat over de ontwikkeling van een leerling, is de Kweekvijver in de school de plek waar je leert wat je nodig hebt om in de eigen groep verder te kunnen.

Dit beleidsplan omschrijft de visie en werkwijze van onze school ten aanzien van passend onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen. Achtereenvolgens worden de doelgroep, signalering, onderwijsinhouden en vervroegde doorstroming beschreven. Op Kbs St Joseph noemen wij de Plusklas, de Kweekvijver.

¹ In dit document MHB genoemd

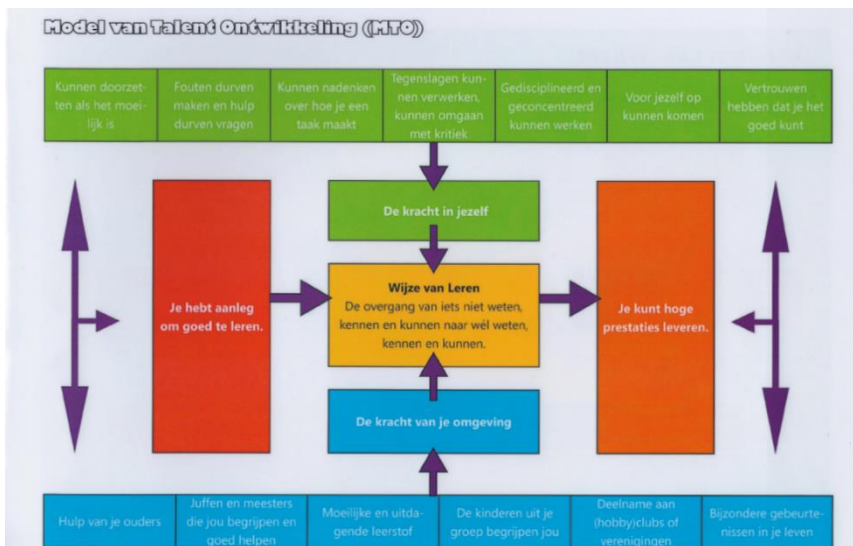
1. Kbs St. Joseph en haar visie op begaafde leerlingen

Kbs St. Joseph maakt zich er sterk voor dat leerlingen het onderwijs en de zorg krijgen die zij nodig hebben om hun eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen. De school zorgt voor een sterk pedagogisch klimaat, waarin alle kinderen goed gezien worden en zich veilig voelen. Passend Onderwijs stimuleert de school te denken vanuit mogelijkheden van leerlingen in plaats vanuit beperkingen. Onze school richt zich op de brede ontwikkeling van leerlingen. De school vindt dat leren ontzettend belangrijk is en vindt tegelijkertijd dat het ook gewoon fijn moet zijn om dit te doen. Kinderen moeten graag naar school gaan in een veilige leeromgeving. De school zorgt dat er gewerkt kan worden met vernieuwende onderwijsprogramma's. T.a.v. de verwachte opbrengsten zorgt zij dat er heldere afspraken zijn. De school vindt dat kinderen, indien mogelijk, in de eigen wijk naar school moeten kunnen en ziet haar sociale functie in de wijk. Ouders en school zijn partners, die gezamenlijk het belang van het kind voor ogen hebben. Ook educatieve instanties in de wijk ziet de school als partners om mee samen te werken.

Dit leidt tot strategische doelstellingen voor onderwijs:

- *Kbs St. Joseph versterkt het zelfverantwoordelijk leren binnen een sterk pedagogisch klimaat.*
- *Kbs St. Joseph biedt voor leerlingen een passend onderwijsarrangement, dat ruimte geeft voor brede ontwikkeling en talentontplooiing.*
- *Kbs St. Joseph stimuleert de brede ontwikkeling van leerlingen. De ontwikkeling van een breder aanbod met buitenschoolse opvangorganisaties draagt hieraan bij. Hiervoor ontwikkelt de school een visie over dag arrangementen.*
- *Kbs St. Joseph anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen in haar onderwijs en investeert de komende jaren op het gebied van ICT, sociale media, wetenschap en techniek.*

(Hoog)begaafde leerlingen hebben een aanleg om goed te leren. Toch betekent dit niet direct dat zij goede prestaties behalen op school. Hiervoor moeten zij een leerweg (kunnen) doorlopen, waarbij leerlingen een overgang doormaken van iets niet weten, kennen en kunnen naar iets wel weten, kennen en kunnen. Op deze leerweg zijn verschillende factoren van invloed, waarbij onder andere de school een essentiële rol speelt. Een moeilijk en uitdagend onderwijsaanbod, begrip en hulp van leerkrachten en een positief klassenklimaat zijn onmisbaar voor de (schoolse) ontwikkeling van meer- en hoogbegaafde leerlingen. Het zorgt ervoor dat deze leerlingen daadwerkelijk tot leren kunnen komen en onmisbare vaardigheden kunnen aanleren, zoals doorzettingsvermogen, fouten durven maken en taakaanpak. Deze en eerder genoemde factoren zijn terug te vinden in het Model van Talentontwikkeling van Jan Kuipers (2010):

(zie voor een vergroting bijlage 6)

Kbs St. Joseph ziet goed pedagogisch klimaat als voorwaarde om tot leren en ontwikkeling te komen. Pas als je lekker in je vel zit, kom je echt tot leren. Dit welbevinden beschrijft Luc Stevens vanuit de drie basisbehoeften, te weten: relatie, competentie, autonomie. Binnen het team denken en werken we vanuit deze drie basisbehoeften. De Kanjertraining sluit hier heel goed op aan.

Op basis van deze missie en visie zien wij het als onze kerntaken **'welbevinden'** en **'actief leren'**. De manier waarop we dat doen is het best te herkennen in de karakterkenmerken van Kbs St. Joseph: betrokken, open en creatief.

Dit leidt ertoe dat we alle leerlingen, inclusief de meer- en hoogbegaafde leerling, een plek willen bieden, waar ze zich thuis voelen en goed in hun vel zitten. We willen dat ze een aanbod krijgen waardoor ze uitgedaagd worden, leren leren en werken aan hun executieve functies.

2. Onderwijsdoelen van het onderwijs op Kbs St Joseph

De onderwijsdoelen van het onderwijs op Kbs St Joseph zijn:

1. Leerlingen zitten goed in hun vel
 - a. De leerlingen zijn blij en gaan met plezier naar school toe. Dit betekent niet dat ze alles leuk vinden, maar dat ze een positief beeld hebben van zichzelf, van school en hun plaats daarin.
2. Leerlingen zijn productief
 - a. Leerlingen presteren op een niveau dat bij hun cognitieve en sociaal-emotionele capaciteiten hoort. Ze zijn zich bewust van hun competenties en hoe ze deze het beste in kunnen zetten.
3. Leerlingen halen de kerndoelen
 - a. Leerlingen hebben een goede beheersing van de stof die in de kerndoelen omschreven staat. Alle leerlingen ronden, indien mogelijk, de school in de gebruikelijke acht jaar af. De leerlingen zijn goed voorbereid op de inhoud waar het voortgezet onderwijs op verder gaat.
4. Plusdoelen
 - a. De doelen zijn gericht op het aanleren van vaardigheden. De belangrijkste vaardigheden zijn: Groeimindset, executieve functies, zelfstandig werken en samenwerken.
 - b. De doelen worden met behulp van verrijkinsopdrachten behaald. Deze opdrachten worden geselecteerd als middel om vaardigheidsdoelen te behalen.

Bovenstaande doelen staan in volgorde van belangrijkheid. De school streeft er naar de leerlingen, indien gewenst, alle stadia te laten doorlopen.

De verschillende subdoelen staan niet los van elkaar, maar vullen elkaar juist aan.

3. Kbs St. Joseph en haar signalering

Hoe signaleert de school en welke instrumenten worden er gebruikt?

3.1 Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong

Aandacht voor (hoog)begaafdheid begint met een goede wijze van signalering. Het is belangrijk dit in een zo vroeg mogelijk stadium te doen, zodat er kan worden ingespeeld op de mogelijkheden van deze leerlingen. Vroegtijdige herkenning van kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong heeft een preventieve werking. Sociaal-emotionele problemen en onderpresteren kunnen daardoor zoveel mogelijk worden voorkomen.

Signalering instromende 4-jarige leerlingen

in de eerste week:

- Informatie peuterspeelzaal of voorschoolse opvang
- Intakeformulier, (ouders)

- Menstekening in de eerste week. Deze wordt afgenomen door de groepsleerkracht (signaleringsinstrument Knappe Kleuters; bijlage 2)
- Groepsleerkracht gaat in de eerste week in gesprek met kind over de verwachtingen die het heeft van school

gedurende de eerste 4-6 weken:

- Observatielijst Basiskenmerken KIIJK! door groepsleerkracht
- Spelobservaties door groepsleerkracht (uit signaleringsinstrument Knappe kleuters; bijlage 3)
- 'Alles is meer' beschrijft 10 kenmerken waardoor leerkrachten een ontwikkelingsvoorsprong bij een kleuter kunnen waarnemen. (bijlage 3)
- BKM Oudergesprek na de eerste 6-8 weken (Basiskenmerken KIIJK!) bij het vermoeden van een ontwikkelingsvoorsprong vullen de ouders vooraf een ontwikkelingsvoorsprong gerichte vragenlijst in over de voorschoolse ontwikkeling
- De gegevens uit de voorgaande documenten worden besproken.

Gedurende groep 1-2 :

- Observatie-instrument Kijk
Half jaar tot een jaar voorsprong in het observatiesysteem 'KIIJK'.
- Informatie uit oudergesprekken

3.2 Signalering van meer-en hoogbegaafde leerlingen

Bij Signalering op school wordt er gebruik gemaakt van de volgende instrumenten:

1. Het observatie-instrument Kanvas, gericht op het welbevinden van de leerling.
2. Het aanbieden van verrijkingsstof aan leerlingen en kijken hoe ze met een takenkaart omgaan
3. Observaties in de groep (op basis van de kenmerken van hoogbegaafdheid (zie bijlage 3)
4. Gesprekken tussen de leerkracht en de leerling
5. Gesprekken met ouders
6. Ervaringen van eerdere leerkrachten
7. Eventueel aanvullend onderzoek in de vorm van de WISC V

Bij vermoeden van onderpresteren, gaat de leerkracht met de Interne Begeleider in overleg en wordt gezamenlijk het vervolgtraject bepaald.

Begaafde leerlingen krijgen op Kbs St. Joseph een passend onderwijsaanbod, zoals omschreven in dit beleidsplan.

3.3 Leerlingen die uitblinken op een specifiek vakgebied

Bij signalering op school wordt er gebruik gemaakt van de volgende instrumenten:

1. Het welbevinden van de leerling
2. Het LOVS systeem
3. Methodetoetsen
4. Observaties door de leerkracht;
 - a. Uit de observaties en gesprekken komt naar voren dat de leerling uitdaging nodig heeft op een specifiek vakgebied
 - b. gesprekken met de leerling
5. Gesprekken met ouders

6. Ervaringen van eerdere leerkrachten

4. Kbs St. Joseph en haar onderwijsaanbod aan meer- en hoogbegaafde leerlingen

4.1 Onderwijsaanbod binnen de groep

In de groepen 1-2 en 3

In de groepen 1-2 en 3 is in de eigen groep aandacht voor verrijking en verbreding van het lesaanbod. Leerlingen worden tijdens het vrije spel uitgedaagd om te experimenteren en probleemoplossend te denken in onder andere de speelhoeken, met spel- en ontwikkelingsmaterialen en specifieke opdrachten.

Het maken van aanpassingen in de reguliere lesstof gebeurt door **compacten en verrijken**. Compacten is het indikken van de reguliere lesstof, waarbij de stof beperkt wordt tot de essenties. De tijd die vrijkomt door het compacten van de reguliere leerstof wordt besteed aan werken aan verrijkingsmateriaal. Het verwerken van verrijkingsstof heeft een **verplichtend karakter** met behulp van een takenkaart. Bij de aanpak via compacten en verrijken is het nadrukkelijk niet de bedoeling dat leerlingen versneld door de leerstof heen werken (zie bijlage 8).

Let op! Compacten is maatwerk en is voor elke leerling anders.

De school zorgt voor verrijkingsmateriaal voor kinderen die uitblinken op één of meerdere vakgebieden. Dit doet zij door middel van het aanbieden van materialen.

Doel van de verrijking:

- Verrijking en verdieping aanbieden die in de groep kan worden gemaakt
- Het aanleren van denk- en gedragsvaardigheden
- Uitdagen van kinderen die uitblinken, op welke manier dan ook.
- Extra ondersteuning bieden aan de groepsleerkracht

Criteria voor de verrijking:

- De leerling is in staat om langere tijd zelfstandig te kunnen werken
- Eerst vakgebonden verdieping, verder uitdiepen van bestaande onderwerpen, daarna verrijking in de vorm van verbreding
- Het voldoet aan de eisen van verrijkingsstof,

4.2 Onderwijsaanbod buiten de groep in de Kweekvijver

Doel van de Kweekvijver:

- Groepsoverstijgend verrijking en verdieping aanbieden.
- Contact met ontwikkelingsgelijken.
- Meer- en hoogbegaafde leerlingen stimuleren en uitdagen.
- Uitwisseling van kennis wordt gestimuleerd.

- Extra ondersteuning bieden aan de groepsleerkracht.
- Ontwikkelen van denk- en gedragsvaardigheden.

Doelgroep Kweekvijver

- Het bieden van compacten en verrijken in de groep, het verrijkingswerk biedt niet voldoende uitdaging
- De leerlingen vertonen kenmerken van meer- en hoogbegaafdheid (zie bijlage 3) en ondervinden hierdoor problemen in hun welbevinden
- Leerlingen waarvan is gebleken dat hij of zij wel degelijk tot de meer- en hoogbegaafden hoort, maar het niet per definitie laat zien (onderpresteerder)
- Leerlingen die een grote behoefte hebben aan het omgaan met gelijkgestemden
- Meer- of hoogbegaafde leerlingen waarbij denk- en gedragsvaardigheden onvoldoende ontwikkeld zijn.

4.3 De Kweekvijver in de praktijk en in de toekomst

Het streven is om 10% van 500 leerlingen in een Kweekvijver deel te laten nemen. Dit komt neer op 50 leerlingen met een maximum van 60 leerlingen.

Groep 1/2 wordt begeleid door een specialist HB. Wenselijk is om per bouw een dagdeel per week de groepen te begeleiden.

4.4 Vervroegde doorstroming

Om te voldoen aan de onderwijs- en welzijnsbehoefte van meer- en hoogbegaafde leerlingen wordt allereerst geïnvesteerd in passende onderwijsinhouden, zoals omschreven in dit beleidsplan. Voor sommige leerlingen kunnen deze aanpassingen echter niet het gewenste effect hebben. Wanneer de voorsprong op leeftijdsgenoten te groot blijft of wordt, is het zowel vanuit didactisch als sociaal-emotioneel perspectief verstandig om na te gaan of de leerling eerder dan gebruikelijk kan doorstromen naar een volgend leerstofjaarniveau.

(zie voor inhoud en vormgeving van vervroegde doorstroming bijlage:7)

4.5 Onderwijsaanbod buiten Kbs St. Joseph, Expeditie INOS

Er zijn nieuwe afspraken gemaakt totdat alle scholen een 1-meting hebben gehad. Tot dan zijn er afspraken gemaakt die in bijlage 5 worden uiteengezet. Na de 1-meting wordt de nieuwe toelidingsroute vastgesteld.

5. Kbs St. Joseph en de rol van de leerkracht met begaafde kinderen

Als een hoogbegaafde leerling gedijt binnen een groep, spreekt de school van een stimulerende factor. De leerling voelt zich veilig en er heerst een goed pedagogisch klimaat, waardoor de leerling gemotiveerd is om zijn talenten verder te ontwikkelen. Wanneer het welbevinden van een leerling niet goed is, spreekt de school van een belemmerende factor. De leerkracht dient een zorgvraag te formuleren voor de leerling en deze te overleggen met de IB-er en HB-specialist.

Het spreekt vanzelf dat de rol van de leerkracht een belangrijke factor is voor een succesvolle ontwikkeling van alle leerlingen. De leerkracht erkent in ieder geval dat deze kinderen een andere aanpak vragen.

Leerkrachten focussen zich veel meer op het leerproces en niet alleen op het aspect van kennisoverdracht.

Leerkrachten leren deze kinderen reflecteren op hun eigen denken en handelen en leren hen planmatig werken. Leerlingen worden gestimuleerd het beste uit zichzelf te halen, waarbij succes én falen hoort. Leerkrachten zijn zich ervan bewust dat zij deze leerlingen *triggeren* en motiveren, zij laten inzien dat het leveren van prestaties moeite en discipline vergt.

Leerkrachten beseffen dat meer- en hoogbegaafde leerlingen slechts één of twee keer instructie nodig hebben voordat zij een strategie aanleren. Een andere leerling heeft 7 à 8x nodig om dezelfde strategie te leren. Leerkrachten stimuleren hen om grotere denk- en verwerkingsstappen, door andere, vervangende leerstof aan te bieden. Dat is regel en geen uitzondering.

De leerkrachten dagen uit d.m.v. passende/verrijkende leerstof en zorgt dat de meer- en hoogbegaafde leerling betrokken wordt bij het zelf kiezen van de onderwerpen, die zij uit gaan werken. De school organiseert dat MHB-leerlingen een tot twee uur per week zelfstandig aan hun taak kunnen werken.

De school ziet de sleutel tot goed presteren: samenwerken met gelijkgestemden, zelfsturing, support (aanmoediging, waardering, reële verwachtingen) en acceptatie (door leerkrachten en medeleerlingen).

Ook is het belangrijk om in gesprek te gaan met de leerling: Wat verwacht het kind van zichzelf? De leerkracht legt uit dat het juist de bedoeling is dat je fouten maakt, als je geen fouten maakt leer je niets, dan is het té gemakkelijk en spring je over de leerkuil in plaats van dat je er in afdaalt (zie bijlage 9).

6. Kbs St. Joseph en haar rol naar de ouders van begaafde kinderen

Ouders kunnen soms al heel vroeg het gevoel hebben dat er “iets is” met hun kind, afhankelijk van de hoeveelheid vergelijkingsmateriaal waarover zij beschikken in de vorm van andere kinderen in hun gezin, familie en omgeving. Wanneer het kind vriendjes en vriendinnetjes krijgt, kunnen voor ouders al puzzelstukjes op hun plek gaan vallen.

Een MHB-kind, daar kan voor ouders heel wat bij komen kijken:

MHB-kinderen kunnen heel intens met dingen bezig zijn en soms lijkt het of hen daarbij een tomeloze energie ter beschikking staat. Een veelgehoorde uitspraak van ouders en leerkrachten is daarbij: “Hij gaat maar door. Het lijkt of het nooit ophoudt”. Deze kinderen beleven dit vaak ook zo, hun hoofd lijkt nooit stil te staan. Dit kan zich 's avonds uiten doordat het kind maar moeizaam de slaap kan vatten of 's nachts heel vaak wakker wordt. Omdat deze kinderen in de meeste gevallen ook zeer taalvaardig zijn lijkt het alsof er een spraakwaterval in huis loopt. Daarentegen kunnen kinderen zich ook op een andere manier uiten, of zich niet uiten doordat ze stil zijn en/of op zichzelf.

Vaak zien ouders thuis een ander kind dan op school. Dit kan leiden tot verschillende inzichten die de communicatie vertroebelen. Op Kbs St. Joseph vinden wij daarom het contact met de ouders belangrijk, zij zijn immers de ervaringsdeskundigen in de voorschoolse ontwikkeling en in de thuissituatie.

In overleg met ouders en eventueel andere deskundigen kunnen we samen tot een passend begeleidingstraject komen waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen.

hoogbegaafdheid

Tessa Kieboom

Het cognitieve luik = "denken"

- Intellectuele capaciteiten
- Motivatie
- Creativiteit

Het zijnsluik = "voelen"

Door informatie te geven aan ouders en ze in contact te brengen met andere ouders van hoogbegaafde leerlingen kunnen ouders hun zelfvertrouwen met betrekking tot hun kind vergroten.

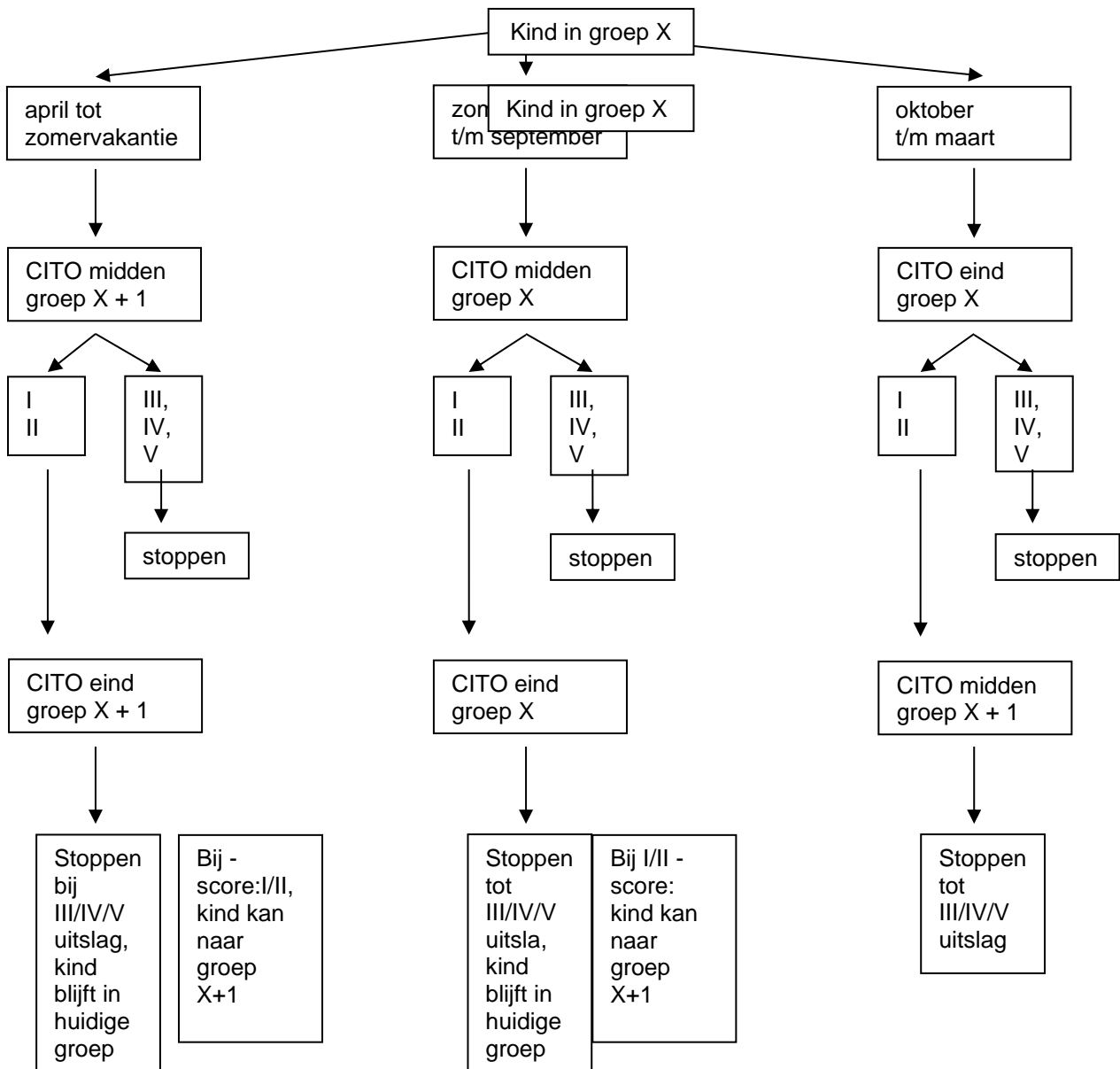
De literatuurlijst en betreffende websites in bijlage 9 kunnen hierbij een hulpmiddel zijn.

Bijlage 1 Doortoetsen

Als er onduidelijkheid blijft bestaan na afname van alle signaleringen en/of er is sprake van handelingsverlegenheid, kan er doorgetoetst worden in overleg met IB-er. De leerkracht of IB-er toetst alleen door bij vermoeden van hoogbegaafdheid (zie stroomschema hieronder). Wanneer bovenstaande gegevens volledig zijn, wordt er contact opgenomen met ouders en IB-er en er worden eventuele vervolgstappen gezet.

De scores van de Cito-toetsen die voor het doortoetsen worden gebruikt, worden niet verwerkt in het ParnasSys. Doorgetoetste leerlingen maken de Cito-toetsen opnieuw wanneer deze in de groep aan bod komen. De vaardigheidsscores van deze toetsen worden vergeleken met die van de toetsen die eerder afgenomen zijn in het kader van het doortoetsen.

Stroomschema doortoetsen:

Kenmerken van een hoogbegaafde leerling zijn:

Heeft een scherp observatievermogen, ziet/hoort veel en genuanceerd, heeft oog voor details.	Is creatief / vindingrijk, komt met ongebruikelijke, originele vragen of oplossingen en legt brede verbanden, die niet direct voor de hand liggen
Is in veel onderwerpen geïnteresseerd en/of weet veel over één of meer specifieke onderwerpen, vraagt door en wil het écht begrijpen	Maakt grote denksprongen, ziet vanuit verschillende invalshoeken diverse mogelijkheden om dingen te combineren, draagt meerdere oplossingen aan
Is snel van begrip en denkt zelf verder door, begrijpt of ontdekt iets al voordat het is uitgelegd	Staat kritisch tegenover beweringen, neemt niet zomaar iets aan, is opmerkzaam in geval van tegenstrijdigheden
Brengt wat hij eerder heeft gezien, gedaan of geleerd snel en makkelijk in verband met nieuwe kennis / situaties	Is sterk gevoelig voor verwachtingen van anderen, ziet en begrijpt het gezichtspunt van anderen
Ontwikkelt theorieën / ideeën om te begrijpen hoe iets werkt, zoekt naar verklaringen	Heeft een subtiel, genuanceerd gevoel voor humor, denkt graag door, neemt dingen (bewust) letterlijk
Is intensief bezig met activiteiten en onderwerpen, waartoe hij/zij zich voelt aangesproken	Houdt van uitdagingen, voelt zich aangetrokken tot moeilijke opdrachten, is bereid risico's te nemen
Werkt enthousiast voor passies, is gedreven om (eigen) gestelde doelen te bereiken	Staat kritisch ten opzichte van zichzelf, streeft naar perfectie
Is initiatiefrijk en ondernemend, heeft veel energie, houdt zich veel bezig met verschillende (buitenschoolse) activiteiten	Heeft weinig sturing nodig, wil graag dingen zelf ontdekken of bepalen

Bron: QuickScan – Hoogbegaafdheid In-Zicht

Ook voor hoogbegaafde leerlingen geldt dat elk kind uniek is, dus niet elk signaal hoort bij elk kind en het herkennen van een aantal signalen betekent niet automatisch dat het kind hoogbegaafd is.

Kenmerken van een begaafde leerling:

Weet de goede antwoorden	Is goed in van buiten leren	Is geïnteresseerd in objecten	Houdt van logica
Is verbaal sterk	Heeft goede ideeën	Werkt hard en maakt zijn werk af	Presteert bovengemiddeld
Hoort bij de top van de groep	Houdt van school	Leert gemakkelijk	Begrijpt ideeën, bedoelingen, betekenissen

Vrij naar Irvine (2000)

Kenmerken van een kleuter met ontwikkelingsvoorsprong zijn:

Voorsprong over de gehele linie (taal, denken, visueel-ruimtelijk inzicht, sociaal)	Zeer nieuwsgierig
Versneld doorlopen van zijn/haar ontwikkeling	Energie
Sterke verbale ontwikkeling	Grote concentratie bij interessante taken
Uitgebreide kennis	Intensief en diepgaand spelgedrag
Enthousiasme	Ver vooruit kunnen denken
Bijzonder gevoel voor humor	Originele oplossingen

Bron: Van Gerven (2011)

1. Taalvaardig:

In veel gevallen zijn kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong enorm taalvaardig. Ze gebruiken in hun spreken een goede zinsopbouw, kunnen heel gevarieerd hun woordenschat toepassen en beschikken over het vermogen om verbaal duidelijk te maken wat ze willen en wat er in hen omgaat. Het zijn vaak ook kinderen die de dingen heel letterlijk nemen.

2. Energie:

Deze kinderen kunnen intens met dingen bezig zijn en soms lijkt het of hen daarbij een tomeloze energie ter beschikking staat.

3. Levensvragen:

Deze kinderen denken al op heel jonge leeftijd na over levensbeschouwelijke zaken zoals de dood en de zin van het leven.

4. Invoelend vermogen:

Deze kinderen hebben een groot invoelend vermogen. Zij kunnen zich sterk inleven in de situatie van een ander en door hun grote verstandelijke vermogens zijn zij bovendien in staat die situatie te generaliseren.

5. Honger naar kennis:

Deze kinderen geven blijk van een geweldige honger naar kennis. Ze kunnen daarbij in de ogen van volwassenen een niet kinderlijke belangstelling hebben voor zaken als de ruimte, prehistorie, oude culturen, techniek of elektronica.

6. Taakgerichtheid:

Een kleuter met een ontwikkelingsvoorsprong kan vaak een grote mate van taakgerichtheid en concentratie laten zien, vooral bij door het kind zelfgekozen activiteiten.

7. Creativiteit:

Het spel van deze kinderen is veelal fantasierijk en getuigt van een grote mate van creativiteit. Het zijn kinderen die van niets iets kunnen maken door hun fantasie de vrije loop te laten. Bovendien geven zij bij hun spel vaak al op jonge leeftijd blijk van leiderschapskwaliteiten.

8. Aanpassingsvermogen:

Deze kinderen laten een enorm aanpassingsvermogen zien. De mening dat juist deze kinderen sociaal-emotioneel gezien een vertraagde ontwikkeling doorlopen, is een fabeltje. In een groot aantal gevallen geven zij er juist blijk van ook op dit gebied een ontwikkelingsvoorsprong te hebben.

9. Cijfers en letters:

Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong zijn veel meer dan het gemiddelde kind geïnteresseerd in de verborgen wereld achter cijfers en letters.

10. Sterk geheugen:

Het potentieel begaafde kind laat al heel jong zien te beschikken over een sterk geheugen.

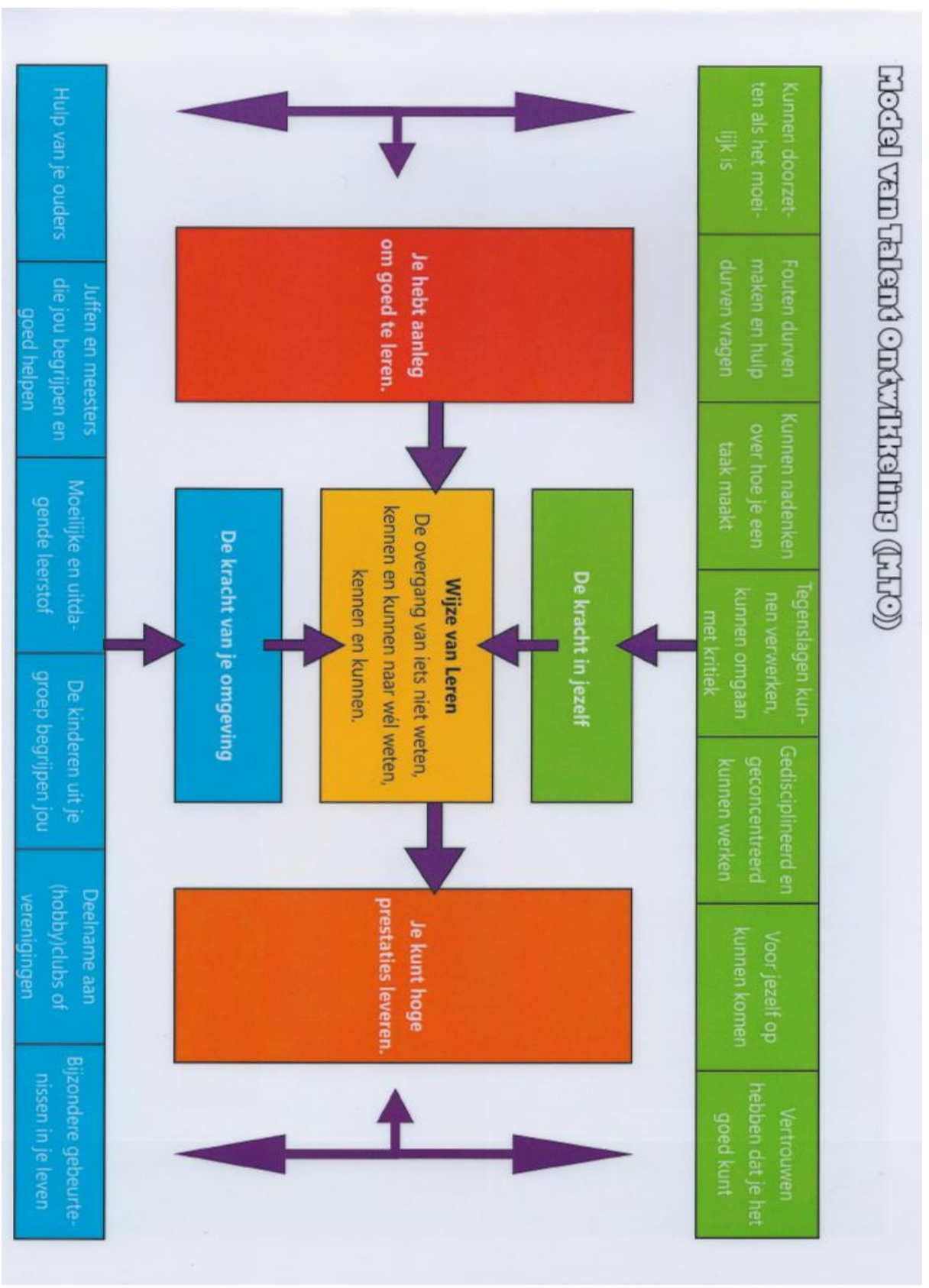
Met de start van het project Meer- en Hoogbegaafdheid binnen INOS, zijn er herziene afspraken gemaakt over de toeleiding van leerlingen naar extra ondersteuning en/of Expeditie INOS

- Alle Expeditie INOS-leerlingen vanaf groep 6 houden het huidig Expeditie INOS aanbod gedurende hun schoolloopbaan
- M.i.v. 1 januari 2019 blijven kinderen van groep 1 t/m 5 binnen Expeditie INOS tot het moment dat:
 - a. Aanbod in school of organisatorische eenheid gecertificeerd is
 - b. De zorgvraag adequaat is begeleid
- Expeditie INOS 3.0 wordt op termijn een voorziening die bedoeld is voor de HB-kinderen die een complexe ondersteuningsvraag hebben en/of in aanmerking komen voor een RSV- arrangement;
- Nieuwe aanvragen voor extra begeleiding meer- en hoogbegaafdheid gaan meteen volgens de nieuwe toeleidingsroute, nl. via een individueel handelingsplan met een tijdpad.

Concreet betekent de laatste afspraak dat er voor elk kind met een extra ondersteuningsvraag op het terrein van MHB een handelingsplan wordt opgesteld met een duidelijke hulpvraag, resultaatomschrijving en indicatie van de benodigde tijd en middelen. De ondersteuning kan meerdere vormen aannemen zoals tijdelijke toegang tot de plusvoorziening (van school en/of Organisatorische Eenheid, gerichte coaching, ander extra aanbod of tijdelijke plaatsing in Expeditie INOS. Soms kan het ook betekenen dat er alleen helderheid gegeven moet worden over hetgeen al aangeboden wordt, maar dat dit aanbod gevalideerd moet worden richting ouders door een 'externe expert'. Uit inmiddels opgedane ervaringen weten wij namelijk dat het vreemde ogen-principe helpt voor de acceptatie en dat daarmee soms extra ondersteuning niet (meer) nodig blijkt. De school raadt dan ook iedereen aan om bij het gesprek met ouders naast de IB'er, MHB-schoolexpert en de leerkracht ook een externe MHB-expert voor advies uit te nodigen. Dit kan een collega MHB-expert zijn van een andere school, een lid van het ontwikkelteam, een leerkracht van Expeditie INOS

Tot slot

Deze afspraken gelden totdat alle scholen de 1-meting hebben gehad en er nieuwe afspraken m.b.t. de toeleidingsroute zijn gemaakt. De kosten voor het advies van de HB-expert passen voornamelijk binnen de taken en de bekostiging van de ontwikkelgroep, waarbij we wel willen vragen ook nadrukkelijk andere HB-experts te bevragen uit de eigen OE. Wanneer er sprake is van extra ondersteuning, denk aan een individueel begeleidingstraject of deelname Expeditie INOS, zullen er kosten worden berekend (te betalen uit de lichte – en zware ondersteuningsmiddelen).

In de begeleiding van (hoog)begaafde kinderen op onze school is de eerste stap altijd het aanpassen van het onderwijsaanbod, zoals omschreven in hoofdstuk 3. In sommige gevallen hebben deze aanpassingen echter niet het gewenste effect. Wanneer de voorsprong op leeftijdsgenootjes te groot blijft of wordt, is het zowel vanuit een didactisch als een sociaal-emotioneel perspectief verstandig om na te gaan of de leerling eerder dan gebruikelijk kan doorstromen naar een volgend leerstofjaarniveau.

Om te beslissen over vervroegde doorstroming gebruikt de school een toetsingsinstrument. Daarnaast wordt in dit beleidsplan een aantal criteria vastgesteld dat meeweegt in de beslissing een leerling wel of niet vervroegd naar een volgende groep te laten gaan. Deze criteria zijn leerling-, school- en oudergebonden.

Leerlinggebonden criteria:

Capaciteiten en didactische noodzaak:

- De didactische noodzaak wordt in kaart gebracht door de leerling door te toetsen. De leerkracht, TC-er en IB-er beslissen wie dit gaat doen.
- Wanneer een leerling een spontane didactische voorsprong van tenminste zes tot twaalf kalendermaanden heeft op de drie belangrijkste vakgebieden (begrijpend lezen, spelling en rekenen) is er een didactische noodzaak voor vervroegde doorstroming. Om kennishiaten te voorkomen, worden, na vervroegde doorstroming, twee leerstofjaren in één schooljaar aangeboden.
- Wanneer de voorsprong op de drie genoemde vakgebieden groter is dan twaalf kalendermaanden, wordt de stof van een leerjaar overgeslagen.
- Wanneer de voorsprong minder dan zes kalendermaanden is, komt de leerling in principe niet in aanmerking voor vervroegde doorstroming.

Sociaal functioneren en zelfbeeld

- Het sociaal functioneren van de leerling wordt door de leerkracht in kaart gebracht. Hiervoor gebruiken we de volgende instrumenten:
 - Observatielijsten van het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH)
 - Observatielijsten Kanvas
 - LVS Kijk!
- De bevindingen van de leerkracht worden met de IB'er besproken.
- Wanneer er ten aanzien van het sociaal functioneren en het zelfbeeld over de gehele linie een positief beeld te zien is, is dit een indicatie voor vervroegde doorstroming.
- Wanneer een leerling sociaal zwak functioneert en/of een zwak zelfvertrouwen en zelfbeeld heeft, wordt nagegaan op welke momenten dit het meest nadrukkelijk is waar te nemen. Vervolgens wordt bekeken of het zwakke functioneren veroorzaakt wordt door het ontbreken van ontwikkelingsgelijken (en dus te herleiden is tot de ontwikkelingsvoorsprong van het kind) of dat er werkelijk sprake is van een disharmonie tussen de cognitieve en sociale ontwikkeling.

In de routeboekjes van het SLO en/of Snappet (te vinden in map IB Zorg op het netwerk) zien de leerlingen per les en per opgave wat ze mee moeten doen of moeten maken, en wat ze mogen overslaan. Ze kunnen hiermee, na een introductie, zelfstandig aan de slag.

Wat is er geschrappt in de routeboekjes:

- 50% tot 75% van de oefenstof
- 75% tot 100% van herhaling
- verrijkingsstof die meer van hetzelfde biedt

Welke onderdelen worden wel worden aangeboden?

- De introductie van een nieuw thema
- Een verkorte (soms zelfs geen) instructie
- Aanbieden van ontdek- en onderzoeksactiviteiten
- Methodegebonden verrijkingsopdrachten. Deze zijn alleen aan te raden wanneer de opdrachten wezenlijk moeilijker zijn.
- Belangrijke leerstappen in de leerlijn, zoals nieuwe leerstof.
- Overgang naar formele notaties, belangrijke strategieën en werkwijzen
- Betekenisvolle (taal)activiteiten (opdrachten gericht op generalisatie en transfer)
- Alle reflectieve activiteiten
- Constructie-/ontdekactiviteiten
- Activiteiten op tempo

In de praktijk is belangrijk rekening te houden met niet vakinhoudelijke overwegingen zoals organisatorische (een leerling moet niet steeds van zijn werk gehaald worden om weer even mee te doen), pedagogische of onderwijskundige overwegingen: het is goed om de leerlingen mee te laten doen aan activiteiten die samen worden uitgevoerd (SLO, 2009).

Verrijkend materiaal;

Verrijkend materiaal moet vragen en opdrachten in zich hebben waarbij voor het antwoord of de uitvoering een beroep wordt gedaan op de volgende vaardigheden:

- Doorzettingsvermogen
- Zelfvertrouwen
- Omgaan met kritiek
- Nauwkeurig werken
- Geconcentreerd werken
- Fouten durven maken
- Taakaanpak
- Tegenslagen kunnen verwerken
- Hulp durven vragen
- Leren leren

- Inspanning => resultaat
(zie Talentontwikkeling van Jan Kuipers (2010))

* een hoogbegaafd kind in het gezin, wat betekent dat voor broertjes en zusjes, voor de ouders zelf en hun band met elkaar.

Hierover vindt u informatie in het boek "De begeleiding van hoogbegaafde kinderen" van James T. Webb.

* praten we er met anderen over? Hoe? Met wie wel en met wie niet? Hoe leggen we het aan het kind zelf uit, hoe legt het kind het uit aan de mensen om hem heen? Er doen tal van vooroordelen de ronde, waardoor hoogbegaafdheid door betrokkenen als een taboe kan worden ervaren.

Om aan uw kind uit te leggen wat hoogbegaafdheid is kunt u gebruik maken van het boek "hoogbegaafd, nou en" van Wendy Lammerse-van Torenburg. Zij legt op eenvoudige wijze en met duidelijke illustraties uit wat hoogbegaafdheid betekent.

Handboek hoogbegaafdheid

E. van Gerven

Assen: Van Gorcum, 2009, ISBN 9789023244813

Help. Mijn dochter is hoogbegaafd

M. Boulanger, W. Peters, L. Hoogeveen

Utrecht: Lemma, 2000, ISBN 9789051898568

Hoogbegaafd

C. de Vos

Unieboek/van Reemst, 2002, ISBN 978906925603

Hoogbegaafdheid een gave?

I. Nederstigt.

Amersfoort: CPS, 2003 (Een zorg voor school en thuis)

ISBN 978906054975

Hoogbegaafd. Als je kind (g)een einstein is

T. Kieboom

Lannoo, 2007, ISBN 9789020969825, € 19.95

Intelligente kinderen. Een handleiding voor opvoeders

H. de Vries

Ambo, Baarn, 1996, ISBN 9026314167

Te veel mens, te weinig dier. Leefadviezen voor intelligente mensen

H. de Vries

Ambo, Baarn, 1999, ISBN 9026315902

Tijdschrift Talent

www.lemma.nl

Tijdschrift Hoogbegaafd?!

<http://www.witsand.be/tijdschriften.html>

Pharos

Landelijke vereniging van ouders van hoogbegaafde kinderen

www.pharosnl.nl

Stichting Plato

Landelijk Informatie Centrum Hoogbegaafdheid

www.lich.nl

Zo voelt het als je aan het leren bent

De Leerkuil

Als je over de kuil kunt springen, ben je waarschijnlijk niet aan het leren

- Gebruik je kwaliteiten en talenten
- Wees niet bang om fouten te maken
- Onthoud dat leren stap voor stap gaat
- Geef niet op als het lastig wordt
- Gelooft dat je altijd beter of slimmer kunt worden
- Heb het lef om uitdagingen aan te gaan
- Doe je best voor de dingen die je wilt bereiken
- Stel doelen en maak een goed plan
- Vraag hulp als dat nodig is
- Gebruik handige strategieën

www.hettalentenlab.nl